

Таблиця 4. Результати рангового аналізу асортименту продукції

Асортимент	Ранг конкурентної позиції, Рк	Ранг рентабельності, Рr	Різниця рангів, Рк – Рr	Характеристика попиту
Перфоратор DeWalt D25601K 1250 Вт (A1)	6	6	0	Попит відповідає конкурентній позиції
Ексцентрикова шліф машина DeWalt D26410 400 Вт (A2)	4	4	0	Попит задовільний
Кутова шліф машина акумуляторна DeWalt DCG412M2 18 В 405 Вт (A3)	2	15	13	Попит знижується
Шабельна пила DeWalt DC305KL 36 В 710 Вт (A4)	5	12	7	Попит низький
Кернер муляра Stanley Brick Punch 10*140 мм (4-18-236) (A5)	3	8	5	Попит знижується
Моніровка-обценьки Stanley FatMax Xtreme FuBar 46 см (1-55-099) (A6)	1	14	13	Попит високий, тенденція до зниження
Головка торцева дванадцятигранна Stanley Expert 1/2" 8 мм (1-17-051) (A7)	15	7	8	Задовільний

Висновки

Одним із важливих принципів формування асортименту товарів ТОВ «Профремпостач» є забезпечення його стійкості. При реалізації товарів повсякденного попиту дотримання цього принципу має першорядне значення. Стійкий асортимент товарів на підприємстві обумовлює скорочення витрат часу покупців на пошук товарів, дозволяє стандартизувати всі найважливіші торговельно-технологічні процеси, операції й організувати їхнє виконання з мінімальними витратами трудових, матеріальних і фінансових ресурсів [5].

Структура асортименту в ТОВ «Профремпостач» повинна формуватися під впливом наступних основних факторів: наявність платоспроможного попиту на товар; кон'юнктура споживчого ринку; наявність пропозиції даного товару з боку виробників.

Важливим принципом формування асортименту товарів у ТОВ «Профремпостач» має бути забезпечення достатньої його

широти і глибини. Широта і глибина асортименту товарів у ТОВ «Профремпостач» залежать від ряду факторів, найважливішими з яких є форма його товарної спеціалізації, розмір торгової площі, а також стан пропозиції на споживчому ринку.

Список використаних джерел

1. Азарян О.М., Баширов І.Х., Воробйов Б.З., Жаболенко М.В., Криковцева Н.О. Маркетинг: принципи та функції. – К.: НМЦВО МОІН України, 2010. – 319 с.
2. Армстронг Гарі, Котлер Філіп. Маркетинг. Загальний курс.: Уч. пос. Видавничий дім «Вільямс», 2010. – 608 с.
3. Бевзенко В.Ф., Балабанова І.В., Баширов І.Х. Маркетинг торгівлі. – Донецьк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2009. – 148 с.
4. Данілова Л.Л., Петровська С.В. Ціноутворення та маркетингова цінова політика. – К.: КНТЕУ, 2006. – 130 с.
5. Старостіна А.О., Гончарові Н.П., Крикавський Є.В. Маркетинг: підручник. – К.: Знання, 2009. – 1070 с.

Я.М. КІПЧАРСЬКА,
аспірантка, Українська академія друкарства

Сутність корпоративної безпеки підприємства та її структура

У статті розкрито сутність понять «економічна безпека підприємства» та «корпоративна безпека підприємства», також розглянуто структуру економічної безпеки підприємства та на її основі сформовано структуру функціональних складових корпоративної безпеки підприємства.

Ключові слова: корпоративна безпека, економічна безпека, складова.

Я.Н. КИПЧАРСКАЯ,
аспірантка, Украинская академия печати

Суть корпоративной безопасности предприятия и ее структура

В статье раскрыта суть понятий «экономическая безопасность предприятия» и «корпоративная безопасность предприятия», также рассмотрена структура экономической безопасности предприятия и на ее основе сформирована структура функциональных составляющих корпоративной безопасности предприятия.

Ключевые слова: корпоративная безопасность, экономическая безопасность, составляющая.

Іа. КИПЧАРСКА,
Postgraduate student, Ukrainian Academy of Printing

Essence of corporate security of enterprise and its structure

In the article essence of the concepts of economic security and corporate security company is exposed, the structure of economic security is also considered and on it basis the structure of the functional components of corporate security is formed.

Keywords: corporate security, economic security, component.

Постановка проблеми. Умови сучасної економіки, в яких функціонують підприємства різних форм власності та організаційно-правових форм, значною мірою невизначені та досить часто непередбачувані. Це обумовлює виникнення багатьох небезпек і загроз для підприємницької діяльності, зокрема для корпоративного сектора економіки. Негативний вплив на розвиток підприємництва мають нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в країні, недосконалість та неузгодженість правової бази, збільшення випадків рейдерських атак на підприємства. Виникнення таких проблем у діяльності вітчизняних підприємств, пов'язаних зі зниженням рівня їх безпеки, обумовлюють необхідність перегляду існуючих та розробки нових підходів до забезпечення достатнього рівня безпеки функціонування суб'єктів господарювання у невизначених ринкових умовах.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідження теоретичних та практичних аспектів забезпечення безпеки розвитку суб'єктів підприємницької діяльності знайшли відображення у працях вітчизняних та зарубіжних науковців таких, як О. Ареф'єва, П. Кравчук, Є. Олейніков, В. Франчук, В. Ярочкін та ін. Досліджуючи економічну безпеку суб'єктів господарської діяльності, науковці збагатили науку уявленнями про безпеку бізнесу, розробили низку системних підходів та алгоритмів убезпечення суб'єктів господарювання, виокремили напрямки забезпечення безпеки. Однак особливості діяльності та управління господарськими товариствами, зокрема корпораціями в Україні, мають ще ряд проблемних питань, які повинні вирішуватися для забезпечення безпеки підприємництва та держави загалом. Існують різні точки зору щодо визначення поняття «корпоративна безпека», що зумовлюють необхідність подальшого вдосконалення понятійного апарату безпечного функціонування суб'єктів господарювання. Детального дослідження потребує питання визначення функціональних складових безпеки суб'єктів підприємництва, зокрема для підприємств корпоративного сектора економіки, які залишилися поза увагою.

Мета статті полягає у розкритті сутності та розмежуванні таких понять як «економічна безпека підприємства» та «корпоративна безпека підприємства».

Виклад основного матеріалу. Аналіз сучасних наукових праць показав, що стабільне функціонування певного суб'єкта господарювання на будь-якому рівні прийнято пов'язувати з поняттям «безпека», яке є комплексним і багатогранним. У найбільш загальному значенні поняття «безпека» означає збереженість, надійність, відсутність будь-яких загроз особі, суспільству чи державі. Так, Є. Олейніков характеризує безпеку як стан та розвиток захищеності життєво важливих інтересів соціуму і його структур від зовнішніх і внутрішніх загроз [1, с. 10]. Значний фахівець у сфері безпеки В. Ярочкін трактує безпеку як стан, тенденції розвитку і умови життєдіяльності соціуму, його структур, інститутів, установ, при яких забезпечується збереження їх якісної визначеності, вільне функціонування, захищеність життєво важливих інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз [2, с. 5].

Як правило, науковці виділяють три основні рівні формування безпеки – макрорівень (державна), мезорівень (регіон), мікрорівень (суб'єкт господарської діяльності). Пропонуємо детальніше розглянути поняття безпеки на мікрорівні, оскільки

безпека діяльності підприємства як самостійного суб'єкта господарювання викликає особливу цікавість при її дослідженні, адже з нею пов'язують дві категорії – економічну безпеку та корпоративну безпеку. Зазвичай ототожнюючи зміст понять «економічної безпеки» та «корпоративної безпеки» наразі існує нагальна потреба у розмежуванні цих категорій.

Серед вітчизняних і зарубіжних учених-економістів немає єдиного визначення терміну «економічна безпека підприємства». Разом з тим, принципів розходжень у підходах до трактування змісту даної економічної категорії не спостерігається. І. Цигилик, І. Паневник [3] (представники ресурсно-функціонального підходу) зазначають, що економічна безпека підприємства – це такий стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації, технології і техніки, устаткування, прав) та підприємницьких можливостей, за якого гарантується найефективніше їх використання для забезпечення стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам). Відповідно до іншого підходу, економічна безпека підприємства розкривається як стан захищеності економічних інтересів підприємства. Так, на думку Є. Раздіна економічна безпека підприємства – це комплекс заходів, які сприяють підвищенню фінансової стійкості господарських суб'єктів в умовах ринкової економіки, які захищають їх комерційні інтереси від впливу негативних ринкових процесів [4, с. 8]. Згідно з підходом, що орієнтований на розкриття властивостей стійкості підприємства як системи, економічна безпека підприємства розглядається як стан стійкості (самовиживання), рівноваги підприємства як системи. Так, наприклад, С. Дубецька [5] вважає, що економічна безпека підприємства – це стан об'єкта в системі його зв'язків з точки зору його стійкості (самовиживання) та розвитку в умовах внутрішніх та зовнішніх загроз, дій непередбачуваних та складно прогнозованих факторів.

Змістовий аналіз існуючих позицій провідних вітчизняних і зарубіжних фахівців щодо трактування категорії «економічна безпека підприємства» свідчить про різноманітність та різнобічність виявлених підходів. Серед науковців поширені популярні точки зору – від досить вузького тлумачення змісту цього терміну з позиції стійкості підприємства, з позиції захисту економічних інтересів підприємства до більш широкого ресурсно-функціонального підходу, який передбачає розгляд економічної безпеки як стану найбільш ефективного використання всіх корпоративних ресурсів.

Що ж стосується корпоративної безпеки підприємства, то це відносно новий напрям розвитку економічної науки, відповідно поняття «корпоративна безпека» як науковий термін з'явилося нещодавно й досі не має єдиного загальнонаукового тлумачення. Одні, П. Кравчук [6], О. Скорук [7], розглядають корпоративну безпеку як стан захищеності життєво важливих інтересів (чи господарських відносин) підприємства від різноманітних внутрішніх та зовнішніх загроз (чи негативних впливів), який гарантує найбільш ефективне використання корпоративних ресурсів підприємства для забезпечення стабільного функціонування та динамічного розвитку з метою досягнення стратегічних цілей бізнесу. Фактично, таке трактування майже повторює зміст визначень поняття економічної безпеки підприємства, наведених вище.

Інші автори сутність корпоративної безпеки обмежують наявністю корпоративних відносин в акціонерному товаристві (тобто відносин, які виникають між особами та групами осіб, інтереси яких пов'язані з діяльністю корпорації та які зацікавлені у її результатах) та необхідністю урегулювання корпоративних конфліктів. Так, І. Дмитрієв, А. Близнюк [8] пояснюють необхідність дослідження зазначеної категорії наявністю та поширенням таких негативних процесів, як недружні злиття та поглинання, процеси рейдерських захоплень підприємств, процеси перерозподілу пакетів акцій між засновниками, які можуть мати негативні наслідки для підприємства, а тому повинні бути контрольованими з боку його власників та менеджменту.

Дещо інше визначення наводить В. Франчук [9], який розглядає корпоративну безпеку як «стан системи в межах граничних значень і здатність протидіяти загрозам та забезпечувати реалізацію власних інтересів» [9, с. 165].

Як бачимо, наведені вище визначення не в повній мірі розкривають категорію корпоративної безпеки, адже дане поняття доцільно застосовувати говорячи про безпеку як на рівні окремого підприємства (акціонерного товариства), так і на рівні об'єднання підприємств (корпорації). Тому для кращого розуміння поняття корпоративної безпеки на цих двох рівнях, пропонуємо спершу звернутись до Господарського кодексу України (ГКУ) і розкрити зміст понять «корпорація» та «акціонерне товариство».

За визначеннями, наданими у Господарському кодексі [10], корпорацією визнається договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації (ч. 3 ст. 120 ГКУ), а акціонерним товариством є господарське товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій, крім випадків, визначених законом (ч. 2 ст. 80 ГКУ). Таким чином, специфіка діяльності даних підприємницьких структур полягає в об'єднанні зусиль різних осіб – для об'єднання фінансових ресурсів учасників (формування капіталу); керівників – для вирішення проблем управління; персоналу – для виконання поточних завдань тощо. Окрім цього, в діяльності таких підприємств можна виділити різні рівні управління: корпоративний, рівень бізнес-процесів, рівень окремого учасника корпорації (товариства).

Отже, відштовхуючись із визначень «корпорація» та «акціонерне товариство», наведених у ГКУ, можна зробити висновок, що корпоративна безпека як на рівні корпорації, так і на рівні окремого акціонерного товариства окрім гарантування їх економічної безпеки покликана ще й узгоджувати інтереси учасників корпоративних відносин. Відмінність, в даному випадку, полягає лише у колі узгодження інтересів, адже на рівні корпорації – це взаємозв'язок і узгодження інтересів усіх учасників, тобто підприємств, що входять до складу корпорації, а на рівні підприємства – це фактично узгодження інтересів акціонерів, власників, менеджменту та персоналу.

Відтак, враховуючи зазначене, пропонуємо власне визначення, згідно якого корпоративна безпека суб'єкта господарювання (корпорації чи акціонерного товариства) роз-

глядається як стан підприємства, в якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів здатний гарантувати рівновагу впливу між учасниками корпоративних відносин, їх законні права та інтереси, забезпечити запровадження та дотримання правил раціонального менеджменту та належного контролю, що в свою чергу дозволить підприємству відвернути внутрішні та зовнішні загрози і забезпечити досягнення мети бізнесу в умовах ринкової конкуренції та господарського ризику.

Важливим для цілісного розуміння та розмежування понять «економічна безпека підприємства» та «корпоративна безпека підприємства» є визначення їх функціональних складових.

Більшість науковців виокремлюють наступні функціональні складові економічної безпеки підприємства: фінансова, інтелектуально-кадрова, техніко-технологічна, політико-права, інформаційна, екологічна, силова складові. Як зазначено Т. Рудою [11, с. 33]:

– фінансова складова – визначається дослідниками як найбільш показова щодо стану економічної безпеки підприємства, що обумовлюється самою сутністю підприємства та його спрямованістю на отримання максимального прибутку. Дану складову розглядають як сукупність фінансових результатів діяльності підприємства, що відображають його спроможність пристосуватися до мінливих умов та факторів зовнішнього і внутрішнього середовища;

– інтелектуально-кадрова складова – містить в собі два тісно пов'язані між собою напрямки забезпечення ефективної діяльності підприємства. Кадрова складова включає всі аспекти, що стосуються роботи з персоналом, підвищення ефективності роботи, планування й управління персоналом. Інтелектуальна ж стосується всіх аспектів, що визначають якість персоналу підприємства в сучасних умовах різкого зростання значущості саме творчих та інноваційних якостей працівника;

– техніко-технологічна складова – стосується всіх аспектів, які визначають наскільки рівень технологій підприємства відповідає стандартам, а також того, чи є в підприємства потенціал для подальшого розвитку;

– політико-правова складова – враховує всі аспекти, що формують правове забезпечення діяльності підприємства, а також можливості адаптації підприємства до змін в законодавстві, державному управлінні тощо;

– інформаційна складова – стосується всіх аспектів, що формують інформаційне забезпечення процесу прийняття рішення на підприємстві, якості та кількості наявної інформації про умови його господарської діяльності;

– екологічна складова – передбачає врахування всіх аспектів діяльності підприємства і особливо виробничого процесу, які спричиняють негативний вплив на навколишнє середовище та екологію регіону і держави, ступеню забезпечення екологічного контролю та ефективності витрат підприємства на природоохоронні заходи;

– силова складова – враховує всі аспекти діяльності підприємства, що визначають фізичну безпеку його працівників, ступінь збереження майна від негативних впливів та захищеність інформаційних ресурсів підприємства.

На сьогодні питання переліку складових корпоративної безпеки підприємства є малодослідженим, тому проаналізувавши структуру економічної безпеки підприємства, пропонуємо саме

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

її покласти в основу структуризації корпоративної безпеки, проте критично переосмисливши, в певній мірі доповнивши та вилучивши зайві складові. Зокрема, пропонуємо виділити шість складових корпоративної безпеки підприємства, які, в свою чергу, структуровано на підсистеми нижчих рівнів [12, с. 282]:

1. Фінансово-економічна складова корпоративної безпеки характеризується станом найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості діяльності, а також досягнення максимальних обсягів збуту продукції підприємства внаслідок ефективного просування, стимулювання продажу та врахування потреб споживачі. На нашу думку, можна виділити три підсистеми фінансово-економічної безпеки: фінансову безпеку, економічну безпеку, ринкову безпеку.

2. Організаційно-управлінська складова корпоративної безпеки підприємства передбачає гарантування законних прав та інтересів акціонерів, забезпечення рівноваги впливу між учасниками корпоративних відносин, підвищення прозорості корпоративного управління та запровадження і дотримання правил раціонального менеджменту та належного контролю. Ми вважаємо, що можна виділити три підсистеми організаційно-управлінської безпеки: організаційна безпека, безпека акціонерів, правова безпека.

3. Інтелектуально-кадрова складова корпоративної безпеки спрямована на досягнення високого кваліфікаційного рівня персоналу, забезпечення сприятливого морально-психологічного клімату в колективі, розвиток креативного мислення та творчого підходу працівників. На наш погляд, доцільно виділити три підсистеми інтелектуально-кадрової безпеки: соціально-мотиваційна безпека, морально-психологічна безпека, інтелектуальна безпека.

4. Техніко-технологічна складова корпоративної безпеки полягає в забезпеченні відповідності застосовуваних на підприємстві техніки та технологій сучасним світовим аналогам та з дотриманням чинних екологічних норм. На нашу думку, можна виділити три підсистеми техніко-технологічної безпеки: технічна безпека, технологічна безпека, екологічна безпека.

5. Інформаційна складова корпоративної безпеки спрямована на ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності підприємства, представлення підприємства у середовищі партнерів та конкурентів, захист інформаційних ресурсів. Ми вважаємо, що можна виокремити три підсистеми інформаційної безпеки: безпека документообігу, інформаційно-аналітична безпека, іміджева безпека.

6. Силова складова корпоративної безпеки полягає в забезпеченні фізичної і моральної безпеки співробітників, гарантуванні безпеки майнових та фінансових ресурсів. На наш погляд, доцільно виокремити дві підсистеми силової безпеки: безпека персоналу, безпека майна.

Висновки

Таким чином, узагальнивши проведені нами дослідження, було визначено, що поняття «економічна безпека під-

приємства» є вужчим ніж поняття «корпоративна безпека підприємства», адже остання стосується всього комплексу наявних відносин тієї чи іншої бізнес-структури з внутрішнім і зовнішнім середовищем. А відтак, корпоративна безпека окрім гарантування економічної безпеки підприємства покликана забезпечувати: законні права та інтересів акціонерів; рівновагу впливу між учасниками корпоративних відносин; підвищення прозорості корпоративного управління; запровадження та дотримання правил раціонального менеджменту та належного контролю.

Перспективи подальших досліджень полягають у побудові механізму управління корпоративною безпекою підприємства та розгляді методів оцінювання рівня корпоративної безпеки підприємства.

Список використаних джерел

1. Экономическая и национальная безопасность: учеб. / под ред. Е.А. Олейникова. – М.: Экзамен, 2005. – 766 с.
2. Ярочкин В. Система безопасности фирмы / В. Ярочкин. – М.: Осъ-89, 2003. – 352 с.
3. Циглик І.І. Економічна безпека підприємства в системі внутрішнього економічного механізму / І.І. Циглик, Т.М. Паневник // Економіка. Фінанси. Право. – 2004. – №12. – С. 3–5.
4. Раздина Е.В. Экономическая безопасность: сущность и тенденции развития: автореф. дис. канд. экон. наук / Е.В. Раздина // МГУ им. М.В. Ломоносова. – М., 1998. – 22 с.
5. Дубецька С.П. Економічна безпека підприємств України / С.П. Дубецька // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України: зб. матер. наук.-практ. конф., Київ, 16–17 травня 2001 р. – К.: Вид-во Європейського університету фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу, 2003. – С. 146–172.
6. Кравчук П.Я. Сутність та передумови виникнення поняття корпоративної безпеки підприємства / П.Я. Кравчук // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки №1. – Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2005. – С. 165–170.
7. Скорук О.В. Корпоративна безпека підприємства як умова його ефективного розвитку / О.В. Скорук // Вісник Націон. ун-ту водного госп-ва та природокористув. – 2009. – №4. – С. 296–301.
8. Дмитрієв І.А. Управління економічною безпекою автотранспортного підприємства / І.А. Дмитрієв, А.О. Близнюк, В.Ю. Онісіфорова. – Х.: ХНАДУ, 2014. – 216 с.
9. Франчук В.І. Корпоративна безпека: теоретичні засади: моног. / В.І. Франчук. – Л.: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2009. – 176 с.
10. Господарський кодекс України від 16.01.2003 №436-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – №18, №19–20, №21–22, – 144 с.
11. Руда Т.В. Сутність та структуризація економічної безпеки / Т.В. Руда // Митна безпека. – 2012. – №1–2. – С. 30–38.
12. Кіпчарська Я.М. Функціональна структура корпоративної безпеки підприємства / Кіпчарська Я.М. // Бізнес Інформ. – Харків: Видавничий дім «Інжек». 2015. – С. 279–284.